

İse 2,9 milyon lira tutarında kaşar ve kaşkaval peyniri ve diğer mamüller ihraç edilmiştir. İhraç edilen mamüllerin tamamına yakın kısmı, tereyağ ve peynirden oluşmaktadır. Ülkemizde nüfus artışı, halkın satın alma gücünün yükselmesi ve beslenme bilgilerinin gelişmesine paralel olarak, süt ve süt ürünlerine talep hızla artmaktadır. Fert başına düşen süt ve süt ürünleri tüketimi yılda 120 kg. kadardır. Bu miktar gelişmiş ülkelerde sadece fert başına düşen içme sütü miktarına eşittir. Sadece içme sütü tüketimi ülkemizde 20 kg. kadardır ve bu miktar, her şahsa gün de 50-60 gramlık bir tüketim demektir. Kişi başına yoğurt tüketimi de yaklaşık içme sütü tüketimi kadardır.

Türkiye'de şahıs başına günde ortalama 300 gr. civarında tüketilen sütün ve mamüllerinin süt karşılığının normal alınması gerekli miktarın çok altında olduğu görülmektedir. Beslenme açısından ideal bir yapıya sahip olan süte, değişik yaşlardaki insanların gereksinimleri fazladır. Tavsiye olunan günlük süt miktarları bebeklerde 700 gr., çocuklarda 300-500 gr., gençlerde 350 gr., yetişkinlerde ve yaşlılarda 240-400 gr., hamile ve emzikli kadınlarda 500 gr. kadardır. Bu rakamların tüketilen miktarı ile karşılaştırılması, Türkiye'de tüketilen sütün beslenme için gerekli miktarın ne derecede altında olduğu görülmektedir.

Süt ve mamülleri sektöründe, çiğ süt üretiminden mamül tüketimine kadar tüm üretim, işleme ve pazarlama faaliyetleri birbirleri ile sıkı ilişkileri nedeni ile bir bütünlük göstermelidirler. Ürünün tabiatında mevcut olan bu bütünlüğün, uygulanacak politikalar ile de sağlanması gerekmektedir. Sektörde gelişim bu bütünlüğün kurulması ile süratlenmektedir.

Süt endüstrisi böyle bir bütünlük kurularak mutlaka geliştirilmelidir. Çünkü süt endüstrisi, ekonomik gelişmesinin temel unsuru olan insanın, günlük beslenmesinde mutlak olması gereken bir besin maddesidir. Süt, bebekler için vazgeçilmez ve ikamesi mümkün olmayan hayati önemde bir besin maddesidir. Beslenme süt ile başlamakta ve insan beyin hücreleri süt ile oluşmaktadır (Conkbayır 1981,s.1).

Süt ve mamülleri, pazarın en canlı ticaret mallarıdır. Süt ve mamülleri biyolojik özellikleri nedeni ile talebin cins, miktar, kalite ve fiyat isteklerine uyumlu olarak devamlı pazara arz edilmesi ve işlenmesi gereken ticaret mallarıdır. Onun bu özelliği, ekonomiye yeni değerler kazandırmaktadır. Sütün kısa zamanda bozulma tabiatı, ileri teknolojiyi yaratmayı, pazarlama kolaylıklarını kurmayı ve pazarlama tekniklerini geliştirmeyi zorunlu kılar. Bu hali ile süt ve mamüllerinin, ülke ekonomisinde büyük yeri bulunmaktadır.

Sütün sağlıklı bir toplum kurmanın baş şartı olması ve ticarete canlı bir meta özelliği göstermesi, süt ve mamülleri sektörü ile ilgili sorunlara devletin ana konulardan en önde gelen konu olarak bakma özelliğini kazandırmıştır.

II- TÜRKİYEDE SÜT ENDÜSTRİSİNİN TARIMIN YAPISI YEM ÜRETİMİ VE HAYVAN MİKTARLARI İLE İLİŞKİLERİ, ÜRETİMİN GELİŞTİRİLMESİ İMKANLARI VE POTANSİYELİ

Süt endüstrisinin kullanacağı sütün arz miktarı ve dalgalanma durumu büyük önem taşımaktadır. Her üründe olduğu gibi, arzı belirleyen temel faktör, üretim teknolojisi ile ilgili özelliklerdir. Çünkü arzın kaynağı üretimdir. Yurdumuzda süt uzun süre depolanmadığı ve dış ticareti de söz konusu olmadığı için, yıllık süt arzı, üretimden tarımsal işletmedeki öz tüketimin çıkarılmasına eşittir. İşletmelerde pazara çıkmadan tüketilen ve pazara sunulan miktarlar ekonominin gelişmesine paralel olarak gelişmektedir. Türkiye'de sütün pazara arz oranı giderek yavaş yavaş artmaktadır.

Türkiye’de süt arzı; tarım işletmelerinin yapısı ve sütün biyolojik özellikleri ile yakından ilgilidir. Süt üretiminde ve genel olarak hayvansal üretimde bitkisel ürünlerdeki gibi, istikrarsız büyük dalgalanmalar görülmektedir. Başka bir ifade ile bitkisel üretime damgasını vuran iklim faktörü, hayvansal üretimi aynı şiddetle etkilememektedir. Ancak hayvansal üretimde büyük işletmelerin henüz yaygınlık kazanmamış olması ve sütün de buğday gibi, pazara arz oranının, pazarlama organizasyonunun ve ulaşımın yetersiz oluşu nedeni ile düşük olması, bu üretim dalının büyüme ve gelişmesini sınırlandırmaktadır.

Türkiye’de süt üretimi, sağılan hayvan sayısı, hayvanların süt verim seviyeleri ve çayır-mera varlığı yemin kalitesi ve yemleme imkanlarına bağlıdır.

Ülkemizde süt hayvanları ve bunların içinde sağılan hayvan sayısı yüksektir. Sığır, manda koyun, kıl ve tiftik keçilerinden oluşan sağılan hayvan sayısı 1980 de, 84,6 milyona ulaşmıştır. Sağılan hayvan sayısı ise 39,3 milyondur. Toplam hayvan sayısının %47,0 kadarı ile yarısına yakın kısmı sağılmaktadır. Sağılan hayvanların 24,0 milyonu koyun, 5,9 milyonu inek, 7,6 milyonu kıl keçisi, 1,4 milyonu tiftik keçisidir. Sağılan hayvan sayısında yıllara göre tiftik keçisi ve manda da azalma görülmekte, sığır ve koyun sayısında bir artış meydana gelmektedir. Kıl keçisi adedi oldukça sabit kalmaktadır.

Türkiye’de hayvanların en önemli yem kaynakları çayır ve meralardır. Otlak yaylak ve mera arazisi 20 milyon hektar civarındadır. Toplam arazinin %27 kadarı oluşturmakta ve yıllara göre azalmaktadır. Çayır arazisi 650 bin hektar kadar olup, bu da yıllara göre azalma göstermektedir.

Hayvan adedi artarken meraların azalması, hayvancılığımıza olumsuz etki yapmamış, aksine tarla arazisinde yetiştirilen hayvan yemleri hayvancılık şubelerinin gelişmesine yardım etmiştir. Bununla beraber ülkemizde halen mera hayvancılığından ahır hayvancılığına geçilmiş değildir. Meralarımız bir nöbetlemeye tabi tutulmadan, ağır otlamaya maruz bırakıldıklarından, düşük verimleri ile hayvan beslemeye elverişli değildirler. Hayvan birimine ortalama 3-4 hektar mera gerekli iken, 1 hektar bile düşmemektedir. Halen mevcut meralarımız, mevcut hayvanlarımızın %44’ünü, ortalama 190 gün müddetle besleyebilecek durumdadır.

Türkiye’de yem bitkileri ekiliş alanı yıllara göre hafif bir artma göstermekle beraber 1980 de ulaşılan 202.000 hektar alan ve elde edilen 10.950 ton dane, 1.773,600 ton yeşil ve 1.242.200 ton kuru ot, meralar ile birlikte, mevcut hayvanlarımıza yeterli değildir. Çayır arazimizin yıllara göre azalarak 650.000 hektara inmesi, önemli bir yem kaynağını azaltmaktadır. Mevcut çayırlarımızın iyice çayır kabul edilmesi ile elde edilecek kuru otun, hayvan başına yılda ancak 30 kg. bir ot sağladığı düşünülürse, çayır arazimizin de yetersizliği ortaya çıkar (Açıl 1991 .125).

Türkiye’de süt üretiminin artışına paralel olarak, pazara arz edilen süt miktarı da artmaktadır. Pazara arz edilen sütün toplam üretim oranı 1960-77 döneminde %31’den %45’e yükselmiştir. Pazarlanan süt miktarındaki artışın daha çok üreticinin pazar ile ilişkilerinin giderek gelişmesi ve nakit para ihtiyacının yükselmiş olmasından ileri geldiği söylenebilir.